

În ultimii ani bogomilismul s-a bucurat de o atenție specială nu numai din partea unor cercetători bulgari, ci și străini. Studiul de față al prof. **D. Anghelov**, bine cunoscut și prin excelențele sale lucrări asupra bogomilismului, trece la considerații critice foarte interesante asupra «Bogomilismului în istoria popoarelor slave» (*Богомилството в историята на славянските народи и влиянието му в Западна Европа*, p. 167—178). Apărut în Bulgaria, bogomilismul a pătruns nu numai în Imperiul Bizantin, în Serbia și în Bosnia, ci chiar în Rusia kieveană și în apusul Europei. Bineînțeles, în toate aceste țări s-a manifestat în mod diferit, după situația concretă, socială, economică și politică locală. Interesante sînt în deosebi aspectele pe care le-a luat bogomilismul în Bosnia. Deși clarificată în general, problema bogomilismului în Rusia kieveană și în apusul Europei are nevoie încă de unele precizări și lămuriri pentru a fi elucidată pe deplin. În ceea ce privește apusul Europei — Franța și Italia în special —, cercetători ca R. Morgen consideră mișcările antireligioase ale «ereticii» de aci ca avînd un caracter autohton, pe cînd E. Verner este de părerea contrarie. D. Anghelov, după ce enumeră toate similitudinile dintre bogomilismul balcanic și ideologia catarilor menționată în izvoare, arată totuși că «oricît ar fi fost de importantă influența venită din Peninsula Balcanică, mișcarea catarilor din Franța și Italia n-ar fi apărut dacă n-ar fi existat acolo condiții interne favorabile». Problema principală rămîne deci următoarea: în ce măsură mișcările din apusul Europei (ca și din Rusia kieveană de altfel) se datoresc condițiilor locale și în ce măsură influențelor externe. Studiul lui D. Anghelov reprezintă o foarte bună sinteză a problemei bogomilismului în general.

În comunicarea sa *Ролата на българската емиграция в Румъния за културното възвръщане на българите през периода 1800—1840 г.* [Rolul emigrației bulgare din Țara Românească în renașterea culturală bulgară în perioada 1800—1840, p. 179—191] C. N. Velichi pune problema influențelor românești asupra literaturii bulgare din această vreme. Se subliniază faptul că în primii patruzeci de ani ai secolului trecut, această emigrație a dat o contribuție esențială, care depășește cu totul pe aceea a bulgarilor stabiliți în sudul Rusiei sau la Constantinopol. Autorul arată apoi influențele românești în opera lui Sofronie de Vrața, P. Beron, G. Peșakov ș.a., făcînd și unele ipoteze asupra scopului urmărit de Sofronie prin scrierea cunoscutei sale autobiografii. Faptul că Beron și-a alcătuit abecedarul său după unele modele românești sau găsite la București, că Neofit de la Rila s-a perfecționat aci pentru activitatea sa didactică, că «Societatea filologică bulgară» de la Brașov s-a format după model românesc, că G. Peșakov îl considera pe poetul român Alecu Văcărescu drept îndrumător al său ș.a., reprezintă tot atitea dovezi clare ale influenței românești. Urmează ca istoricii literari să arate cît de puternică a fost această influență asupra limbii lui Beron, Sofronie ș.a.

Prof. **Hr. Hristov** se ocupă de *Освобождението на България от турска власт и славянската общественост* [Eliberarea Bulgariei de sub stăpînirea turcească și opinia publică din țările slave, p. 193—213]. S-au scris pînă acum numeroase studii care arată ecoul răscoalei din aprilie 1876 în diferite țări slave, sau relațiile dintre poporul bulgar și alte popoare slave în această perioadă. Articolul lui Hristov, bazat pe o bogată bibliografie, este o lucrare de sinteză și în același timp — dintr-un anumit punct de vedere — de analiză. Autorul arată că eliberarea Bulgariei este rezultatul acțiunii a două forțe fundamentale: armata rusă, care a înfrînt pe turci în campania din 1877—1878 (la care ar fi trebuit menționată și participarea armatelor romîne) și mișcarea de eliberare națională bulgară. Aceste două forțe nu acționează izolat și rupt de alți factori, dintre care un rol deosebit de important l-a avut sprijinul pe care cele două forțe fundamentale l-au găsit în opinia publică progresistă mondială și în special în aceea din țările slave. Spre deosebire de Rusia, unde în mișcarea de solidaritate slavă se înglobează și o parte a clasei dominante, care de altfel are rolul conducător, în celelalte țări slave aceeași mișcare este expresia luptei de eliberare a maselor populare împotriva asupritorilor străini. Aceasta din urmă și nu înrudirea de limbă este adevărata cauză ce determină atitudinea favorabilă a popoarelor slave. Călăuzit de aceste premise, autorul dă numeroase exemple cu totul edificatoare. În special, analiza opiniei publice din Rusia (a diferitelor cercuri, clase, pături etc.) este deosebit de valoroasă.

O vedere de ansamblu și precizări importante în ceea ce privește «Marea Revoluție Socialistă din Octombrie și influența ei în țările slave» o aduce articolul academicianului român **Petre Constantinescu-Iași** (*La Révolution d'Octobre et son influence dans les pays slaves*, p. 215—233). După cîteva considerații de ordin general, autorul examinează influența imediată pe care acest uriaș eveniment a exercitat-o atît asupra popoarelor slave ce se aflau sub jugul Austro-Ungariei, cît și asupra țărilor slave din sudul Dunării, care erau libere. În această direcție există un material extrem de bogat și sintetizarea lui reprezintă o sarcină dificilă. Ea a fost rezolvată în mod strălucit de autor, care a reușit să rețină esențialul și să se oprească numai la amănuntele cu adevărat caracteristice pentru fiecare stat și popor în parte. De ase-